

HAKÎM SENÂÎ (K.S)

Meşhûr velîlerden. İsmi Mecdûd bin Âdem künyesi Ebü'l-Mecd Hakîm Senâî'dir. 1071 (H.464) senesi Gazne'de doğdu. Başka târihlerde doğduğunu söyleyenler de vardır. 1140 (H.535) senesi Gazne'de vefât etti. Kabri ziyâret mahallidir.

Hakîm Senâî memleketi olan Gazne'de iyi bir tahsil gördü. Zamânının âlimlerinden okuyup üstün bir dereceye yükseldi. Şâirlik kâbiliyeti sebebiyle çeşitli dillerde şiirler söyledi. Bir ara sultanın hizmetinde bulundu. Şöhreti kısa zamanda her yere yayıldı. Birçok yerler dolaştı. Neticede Gazne'den Horasan'a geldiğinde evliyânın büyüklerinden Yûsuf-ı Hemedânî hazretlerinin sohbetlerine katılıp talebesi olmakla şereflendi. Mânevî olgunluklara ve velîlik makamlarına kavuştu.

Hakîm Senâî'nin sultanları medhete ve onların yanına gidip gelmemeye yemin etmesinin sebebi şu hâdise oldu:

Sultan Mahmûd Sebüktekin (Gazneli Mahmûd) Hindistan taraflarını fethetmek için sefere hazırlanıyor ve asker topluyordu. Hakîm Senâî de Sultan Mahmûd'a yazdığı bir kasîdeyi götürüyordu. Yolda bir meyhânenin kapısı önünden geçerken içerden bir takım konuşmalar işitti.

Lay-Har adlı bir dîvâne kendisine şarap dolduran birine; "Bir kadeh daha doldur. Sultan Mahmûd'un körlüğü için içeyim!" dedi. Sâkî; "Bu sözü doğru söylemedin. Yiğit ve büyük pâdişâh için neden böyle söylüyorsun?" diye cevap verdi. O zaman dîvâne adam; "Çünkü o Allah'ın verdiklerine şükretmiyor. Bunca devlete sâhipken bir memleket daha istiyor!" dedi.

Dîvâne tekrar bir kadeh daha istedi ve; "Bir kadeh de Hakîm Senâî'nin körlüğü için doldur!" dedi. Sâkî müdâhale etti ve; "Hakîm Senâî iyi huylu bilgili fazîletli tanınmış bir şâirdir. Neden böyle dersin?" diye karşılık verdi. O zaman dîvâne adam; "Eğer o bilgili yiğit bir kişi olsaydı dünyâda ve âhirette faydası olan bir işle uğraşır. O hergün bir şeyler alırım ümidiyle Sultanın yanına gidiyor. Saçma sapan sözler toplamış ona şiir adını vermiş. Bir aptalın yanına gidip yaltaklık ediyor. O işe yaramaz bir takım kâğıtlar doldurup ömrünü ziyân ediyor. Akıllı ve bilgili olan ömrünü ziyân eder mi? Belki neden yaratıldığını düşünürdü. Eğer kıyâmet gününde ondan; "Ey Senâî! Bizim huzûrumuza ne getirdin?" diye sorsalar acaba ne mâzeret beyân edecek." dedi.

Hakîm Senâî bu sözleri işittiğinde kendinden geçti ve gönlü dünyâdan soğudu. Sultanların medhi için yazdığı kasîdeleri toplayan Dîvân'ı suya attı. Hak yoluna girip ibâdetle meşgûl oldu. Dünyâ ve dünyâlıkla ilgili şeylerden uzak durdu. Mubahları da zarûret miktarı kullandı ve böyle bir hayat sürdürdü. Bu husustaki duygu ve düşüncelerini şiirlerle ifâde etti. Öyle bir hâle ulaştı ki Gazne'de yalınayak dolaşır. Dostları akrabaları onun bu hâlini görünce üzülmüş ve kendisi için ağlardı. Senâî akrabasına; "Benim bu hâlime üzülme. Bilâkis sevinin." derdi.

Bir gün sevdikleri ona bir çift ayakkabı getirdiler ve giymesini ricâ ettiler. O bunu kabûl etti. Fakat ertesi gün ayakkabıyı dostlarının yanına götürdü ve; "Ey dostlarım! Ben bugün sizin dünkü gördüğünüz Senâî değilim. Bu ayakkabı benim gittiğim yolu kapatıyor." dedi ve şu beyti okudu:

"Her şeyi terk edenlerin eğer ayakkabıları yoksa onlar yollarından geri kalmış olmazlar. Topuklarının her çatlağında saâdet kapıları vardır."

Senâî hazretleri ömrünün sonuna kadar riyâzetle uğraştı. Nefsinin isteklerini yapmadı. Dünyâ ve içindekilere gönül bağlamadı.

Sultan Behrâm Şâh-ı Gaznevî kendi kız kardeşini ona nikahlamak istemişti. Senâî buna râzı olmadı. Hacca gitti. Sonra Horasan'a döndüğünde Sultan Behram Şaha;

"Ben altın kadın ve mevki isteyen bir kişi değilim.
Yemin ederim ki bunları ne isterim ne de ele geçirmeye gayret ederim.
Bana ihsân olarak bir taç veriyorsun.
Lâkin ben istemiyorum."

diye şiirle cevap verdi.

Senâî bu olgunluk ve fazîlete ulaştığında gâyet nefis şiirlerine yer verdiği pekçok tasavvuf ehlinin istifâde ve iktibâs ettiği **Hadîkat-ül-Hakîka** kitâbını yazdı. Bunun üzerine bir takım kimseler îtirâzda ve aleyhinde bulundular. Senâî eserini Bağdât âlimlerine gönderip incelemelerini istedi. Bağdât'taki âlimler ve evliyâ eseri inceledikten sonra içinde bildirilenlerin Ehl-i sünnet îtikâdına İslâmiyete uygun olduğunu söylediler.

Senâî Merv'de Yûsuf-i Hemedânî hazretlerinin sohbetlerinde olgunlaştıktan sonra Gazne'ye döndü. Bundan sonra tevhid ilâhî bilgiler ve hakikatlerle ilgili şiirler söyledi.

Ferîdüddîn-i Attâr, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Sa'dî Şîrâzî ve Hâfız gibi kendisinden sonra gelenler şiirlerinden istifâde edip nazireler yazdılar. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî hazretleri kendini Senâî'nin tâbilerinden saydı ve; "Attâr ruh Senâî de onun iki gözü idi. Biz Attâr'ın ve Senâî'nin izinde yürüdük." demiştir.

Daha başka şâirler de Senâî'nin tesirinde kalmışlardır. Hâkânî Nizâmî Emir Hüsrev Dehlevî ve Mevlânâ Câmî hazretleri onun Hadîka ismindeki mesnevîsini okuyup şiirlerine nazireler yazdılar.

Hikmet dolu şiirlerinin birinde; "Ey tavır ve hareketleri güzel olan âşıklar. Durmadan ilâhî hakikatleri arayın. Kalk! Zulüm ve haksızlıkla yoğrulmuş olan dünyânın toprak yığınının kalkan tozları gözyaşlarımızla bastırılalım. Bu dönen künbedin insanların gözlerini aldatan yıldızların (Lâ) süpürgesiyle silip süpürelim. Mülk kimindir? Bir ve Kahhâr olan Allahü Teâlâ'nındır sözü kendiliğinden duyulsun." buyurdu.

Senâî'nin eserlerinden bâzıları şunlardır:

- 1 - Dîvân
- 2 - Kârânâm-i Belh
- 3 - Seyr-ül İbâd
- 4 - Hadîkat-ül-Hakîka ve Tarîkat-üş-Şerîa
- 5 - Tahrîmât
- 6 - Işknâme
- 7 - Aklnâme
- 8 - Senâî Âbâd
- 9 - Mekâtîb

HADİKATU'L –HAKİKAT KİTABI 1.CİLT

EBU'L-MECD HAKİM SENÂİ (k.s)

Orijinal Kitap Dili: Farsça

Çeviri yapılan kitap: Eski İngilizce

İngilizce Çevirmen: J.Stephenson, 1910

Türkçeye Çeviren: Barbaros Sert, Ekim 2009

Çevirmenin Notu:

Bismillahirrahmanirrahim,

Sevgili Kardeşim,

Bu çeviriyi Allah rızası için, tadımlık olarak, Farsça bilen çevirmenlerimizin kitaba dikkatini çekmek ve bu hususta belki yeni çevirilere yol açar diyerek yaptık. Hadikatu'l Hakikat kitabı 11500 beyit ve her beyti yarım mısra yani 2 satırdan oluşan yaklaşık 23000 satırlık bir kitap.

J.Stephenson isimli yazar, Allah razı olsun bu kitap hakkında epey bir inceleme yapmış, Lahor, Bombay ve değişik uzak doğu kopyalarından ve İngiliz Devlet kütüphanesinden ve oldukça uzun bir liste ile dökümünü yaptığı bir çok kaynaktan sadece bir cilt olarak bu İngilizce kitabı hazırlamış, fakat bu bir cilt kitabın tamamı değil, sadece çevrilebilen kısmı.

Bu kitap bize ulaşana kadar bazı düzeltmelerden geçmiş. Bu tarihçeyi buraya aktarmak yeni çeviriler gerektirmekte.

Kitabın tarihçesi ile ilgili bir şemayı aşağıda vermek istedik özetle, kullanılan ana kopya Abdü'l Latif isimli bir Hakk Dostunun yorumlamalarından oluşan ve resimdeki kronolojide "L" harfi ile gösterilen kopyadır.Biz ise bu çevirinin çevirisini yapmaktayız ki bu oldukça güç, ve çeviride mana kayıplarına yol açan bir durum. Fakat bize lezzet versin ve başka çevirmenlere ön ayak olsun ve Türk toplumuna bu önemli kitabın kazandırılmasına yol açalım maksadıyla bunu yapmak istedik. Çeviride zorlandığım yahut manada terslik bulduğum yerleri kırmızı ile gösterdik. J.Stephenson'un çevirisini İngilizce olarak aşağıdaki linkten bulabilirsiniz:

<http://www.sacred-texts.com/isl/eqt/index.htm>

Çeviri esnasında karşılaştığım güçlükler çevirmenin genelde orjinalinde bizim için çok önemli olan Arapça ve Farsça sözcükleri direkt olarak İngilizce'ye çevirmesidir. Bu sebeple bazı cümlelerde sadece İngilizce sözcükle hareket ettiğimizden ve bu sözcüklerinde en az 15 manası olduğundan, ve İngilizce'de İslami kelimelerin tam karşılığı olmadığından, bir de üstüne Eski sanatsal İngilizce kalıbının kullanılması yüzünden çeviride oldukça zorlandık. Parantez içindeki Esmâ'ları tariflerinden tahmin ederek biz ekledik. Umarız bunu okurken anlayışla karşılarsınız. Allah C.C hatalarımızı affetsin.

Barbaros Sert

Selam Sevgi ve Muhammedi Kardeşlikle

"Ben yarı pişmişken kaynamayı bıraktım

Tüm hesabı (izahı) Gazne'li Bilge'den işitin

Attar Ruh idi, Senâî ise iki göz;

Biz Senâî ve Attar'ın izinde yürüyoruz" Hz.Celaleddin-i Rumi (k.s)

HADİKATU'L –HAKİKAT KİTABI 1.CİLT

Bismillahirrahmanirrahim

Ey SEN ki akılı besleyen (*eğiten*), vücûdu donatan,

Ey SEN ki irfan veren, akılsıza rahmet gösteren,

Yerin (*arzin*) ve zamanın Hâlık'ı ve Rızık vereni,

Mesken ve onda ikâmet edenin Koruyucusu ve Savunmacısı,

Mesken ve ikâmet eden, hepsi SEN'in hilkatindir;

Zaman ve mekân, hepsi SEN'in emrin altındadır;

Ateş ve rüzgâr, su ve sâbit zemin, hepsi SEN'in kudretinin hükmündedir,

Ey SEN ki târifsiz olan.

SEN'in kursinden yere, hepsi SEN'in halkettigin şeyin sâdece bir zerresidir,

Yaşayan Zekâ, SEN'in süratli (*dakik, akıllı, çabuk, zeki, tez*) elçindir.

Ağızda hareket eden her dil SEN'i övmek maksadıyla hayat sahibidir,

SEN'in yüce ve kutsal isimlerin, SEN'in kerem, ihsan ve rahmetinin birer delilidirler.

Onların (*isimlerin*) her biri gök ve yer ve melekten daha büyüktür;

Onlar binbir dir (*1001*), ve onlar doksandokuzdur,

Onların her birisi insanların ihtiyaçlarından birine ilişkindir,

Fakat SEN'in sırlarında olmayanlar onlardan mahrum bırakılmıştır.

Yâ RABB, SEN'in rahmet ve şefkatin, bu kâlp ve canı, SEN'in İsminin müşâhedesine izin verdi.

Küfür ve îman, her ikisi de Senin yolunda seyahat ederek “O Tekdir, O’nun şerîki yoktur” diye haykırırlar. Yaratıcı (*El-Hâlık*), Cömert (*El-Kerîmu*), Güçlü (*El-Kaviyyu*) O, Bir (*El-Ahadu*), Her şeye gücü yeten (*El-Kadîru*), bize benzemeyen O, Diri olan (*El-Hayyu*), Ebedî ve Ezelî (*El-Ebedu ve El-Kadîmu*), Her şeyi bilen (*El-'Alîmu*), İktidarlı, Hilkatî Besleyen (*Er-Rezzâku*), Zabt edici (*fethedici El Fettâhu, gâlib olan El Gâlibu*) ve Bağışlayıcı (*El-Kâhiru, El-'Azîz, ve El-Gafûr-El Gaffâru*). Harekete ve durmaya (*dinginliğe*) sebep O’dur; O tektir (*El Ahadu-El Vâhidu*), şerîki yoktur, her neye kalkar da öz (*asl, hakîkî*) bir varlık olma durumu isnâd edersen, O’nun şerîki olduğunu öne sürersen, bundan sakın!

Bizim zayıflığımız O’nun mükemmelliğinin bir gösterimidir; O’nun her şeye gücü yeten kudreti, O’nun isimlerinin temsilcisidir. “Hayır” ve “O”, her ikisi de bu saadet konağından cebi ve cüzdani boş olarak geri döndüler. ALLAH’ı bilen akılı hâricinde, tahayyül ve mantık (*sebepleme, idrak, fikir*), ve algılama ve düşüncenin üzerinde ne var ki? ALLAH’ı bilen biri için, her nerede olursa, her ne halde bulunursa bulunsun, ALLAH’ın kürsisi onun ayağının altındaki bir kilim gibidir. Gören nefis, hamdin Yaratıcıdan başkasına verilmesinin (*atfedilmesinin*) budalalık olduğunu bilir, O topraktan bedeni yaratabilir, ve rüzgârı söz sicili (*kütüğü, kaydı*) yapabilir, İdrak (*mantık*) verici olan, Kâlpilerin İlhamcısı, nefsi uyandıran (*ortaya çıkararak mânâsı da var*), Sebeplerin Hâlık’ı; üretme (*nesillendirmek*) ve bozulma, hepsi O’nun işidir; O bütün hilkatın kaynağıdır, ve hepsinin döndüğü yer O’ndan gelir ve hepsi O’na döner; hayr ve şer hepsi O’na giderler. İyinin ve kötünün hür irâdesini O yaratır; O nefsin yazarı (*müsebbibi*), irfânın Yaratıcısıdır; O seni hiçbir şeyken yarattı bir şey yaptı; senin bir hesâbın yoktu, ve O seni yüceltti.

O’nun varlık modunun idrâkine hiç bir akıl ulaşamaz, akıl ve nefis O’nun mükemmelliğini bilmiyor. Zekâ sâhibinin akılı O’nun ihtişamı (*celâl, görkem*) ile şaşkına döner, nefsin gözü O’nun mükemmelliği önünde körleşir. Küllî Zekâ O’nun Kendine özgü tabiatının bir ürünüdür. ALLAH ZÂTen El-'Alîm'dir (*). Hayâl gücü O’nun özünün görkemi karşısında duraklar (*geri kalır*); anlayış O’nun varlık modunun tabiatı karşısında hapsolmuş (*sınırlanmış*) olarak hareket eder (*işlev gösterir*). O’nun ateşi ki o kibirlilik içindedir, O onu O’nun kilimi yaptı, aklın kanadını yaktı; nefis O’nun alayında olan bir

hizmetçidir, akıl O'nun okulunda bir çıraktır (*talebedir*). Akıl bu konuk evinde nedir? Sadece ALLAH'ın senaryosunun çarpık bir yazarıdır.

Bu ıvır zıvır karıştırıcı zekâ nedir? Bu değişen kararsız doğa nedir? O, zekâyâ (O'nun) kendisine olan (giden) yolu gösterdiğinde bu, zekâ sadece o zaman uygun bir şekilde O'nu hamd edebilir. Zekâ halk edilenlerin ilki olduğundan, Zekâ bütün seçkin şeylerin üzerindedir; yine de Zekâ O'nun kaydından sadece bir kelimedir, Ruh ise O'nun kapısındaki piyâde askerlerinden birisi. Aşkî O karşılıklı bir sevgiden kemâle erdirdi (*mükemmelleştirdi*); fakat zekâyı O, hatta zekâ ile köstekledi. Zekâ, bizim gibi, O'nun tabiatına olan (*özüne giden*) yolda afallamıştır, bizim gibi şaşırmıştır. O; zekânın zekâsıdır ve nefsin nefsidir ve bunun üstünde ne varsa, bu O'dur. Aklın ve nefsin ve hislerin teşvikinden doğru bir kimse ALLAH'ı nasıl bilebilir ki? Fakat ALLAH ona yolu gösterdi, insan nasıl Ulûhiyet ile âşına olabilir ki?

ALLAH'I BİLMEK ÜZERİNE:

Kendinden başka hiç kimse bilemez O'nu;
O'nun doğası sadece Kendisinden doğru bilinebilir.

Akıl O'nun Hakîkatini aradı, --randıman veremedi; O'nun yolu üzerinde süratli bir iktidarsızlık hâsıl oldu ve O'nu biliyordu. Rahmeti, "Bil Beni" dedi; aksi takdirde akıl ve hissiyat ile O'nu kim bilebilirdi ki? Hislerin rehberliğiyle bu nasıl mümkün olabilir ki? Bir fındık, bir kubbenin zirvesinde nasıl sâbit bir şekilde durabilir ki? Akıl sana rehberlik edecektir, fakat sâdece kapıya kadar; seni O'na O'nun rahmeti götürmelidir. Aklın rehberliğiyle oraya seyr edemezsin, sapmış olan diğerleri gibi sende bu ahmakça hatâyâ düşme. Bize yolda rehberlik eden O'nun rahmetidir; O'nun işleri O'na rehber ve şâhittir. Ey sen; kendi doğasını, kendisini bilmekten âciz olan; ALLAH'ı nasıl bileceksin? Kendini bilmekten yoksun olduğun halde, her şeye kâdir olana nasıl ârif olacaksın? O'nun bilgisine doğru ilk adımları dâhi bilmediğin halde, O'nu O olarak idrak edebileceğini nasıl düşünürsün?

Hüccette (*akıl yürütmede*) O'nu tanımlarken, konuşmak bir kıyas ve sessizlik görevi ihmaldir. O'nun yolunda aklın en yüksek gelebileceği yer "hayret" tir, insanların sermâyesi O'na karşı duyulan şevk (*azimlilik*) tir.

Hayâl gücü (*tahayyül etmek*) O'nun niteliklerine yetersiz kalır, anlamak onun güçlerini kibirle metheder; peygamberler bu söylemlerde alt üst olurlar, velîler bu niteliklerde sersemelerler. O arzulanandır, aklın ve nefsin RABB'idir, müridin ve dindarın hedefidir. Akıl, O'nun varlığına bir rehberdir, bütün diğer varlıklar O'nun varlığının ayağı altındadır. O'nun hareketleri içeri ve dışarı diye sınırlandırılmaz; O'nun Zâtı 'nasıl' ve 'neden' den â'lâ'dır. Zekâ O'nun Zâtını kavramaya erişmedi; aklın nefs ve kalbi bu yol üzerinde tozdur; akıl, O'nunla dostluğun göz damlası olmaksızın O'nun ulûhiyet bilgisine sâhip değildir. Neden O'nu tartışmak için hayâl gücünü harekete geçiriyorsun? Ham bir genç Bâki olandan nasıl söz edecek ki?

Akıl ve düşünce ve his ile yaşayan hiç bir canlı ALLAH'ı idrak edemez. O'nun doğasının ihtişamı akla tecellî ettiği zaman, akıl ve nefsin ikisini de süpürür atar. Bırakalım akla emîn Cebrâil'in durduğu yerdeki rütbede bir mevki ihsan edilmiş olsun, O Padişah'ın önünde Cebrâil bile haşyetten ötürü bir serçeden daha küçüktür, oraya varan akıl başını secdeye koyar, oraya uçan can kanadını kapatır. Ham gençlik Kadim olanı sâdece yüzeysel (*sığ*) hislerin ve nefs-i emmâre'nin ışığında müzâkere eder, Senin, O'nun Zâtının görkem ve ihtişamına doğru seyahat eden doğan (*tabiatın*), O'nun bilgisine erişebilecek mi?

BİRLİK TEYİDİ ÜZERİNE

O BİR (*El-Ahad*)'dir, ve sayının O'nda yeri yoktur;
O TAM (*Et-TÂMMÜ*)'dür ve bağımlı olmaktan Sübhandır O;
Aklın ve anlayışın bilebileceği bir BİR değildir,
His ve tahayyül'ün tanıyabileceği bir TAM'lık değildir.
O ne çokluk ne de azlıktır; bir ile çarpılan bir bir kalır.
İkilikte, sadece şer ver kusur (hata) vardır;
Teklikte, asla kusur yoktur.

Kalbinde çokluk ve karmaşa var iken,
"BİR" de yahut "İKİ" de, ' (ne fark eder ki,) ikisi de aynıdır.
Sen, şeytanın otağı, kesin (yakın) bil ne ve ne kadar, ve neden ve nasıl!
Sen 'ne, ne kadar, neden ve nasıl'ı, kesin olarak şeytanın otağı bil!
Dikkat et! O'nun büyüklüğü çokluktan dolayı değildir;
O'nun Zatı sayı ve niteliğin ötesindedir;
Zayıf araştırmacı, O'na dair, 'öylemi' ya da 'Kim' diye sormayabilir.
Hiç kimse, Yaraticının, HÜ'nun niteliklerini (miktar, nicelik, neden, yahut ne, kim ve nerede diye)
ifade etmemiştir.

O'nun eli kudrettir,
O'nun vechi ebediyettir,
'gelmek' O'nun irfanıdır,
'inmek, alçalmak' O'nun ihsanıdır,
O'nun iki ayağı intikam ve yücelik azametidir,
O'nun iki parmağı O'nun etkin emir ve irade kudretidir.

Bütün varlıklar O'nun sınırsız kudretine (*her şeyi yapabilme*) tabidir;
Hepsi O'nda hazır, hepsi O'nu ararlar;
Nurun hareketi Nura doğrudur, Nur nasıl Güneş'ten ayrı kalabilir ki?
O'nun varlığına kıyasla ebediyet dünden evvelki gün başladı, şafakta geldi ama yine de geç geldi.
O'nun iş yapması ebediyet ile nasıl sınırlandırılabilir ki ? Başlangıçsız ebediyet onun fitri kölesidir; ve
sonu olmayan ebediliğin daha ziyade olduğunu ne düşün ne de tahayyül et, zira son olmaksızın
ebedilik başlangıç olmaksızın ebediliğe benzerdir.

O, daha büyük ya da daha küçük bir ölçüde bir mekana nasıl sahip olabilir ki? Mekân desek onun
kendisinin bir mekânı yok ki. Mekanın yaratıcısı için bir mekan, göğü yaratan için bir gök nasıl olabilir
ki? Ne zaman ne de mekan O'na erişebilir, Ne anlatım ne de gözlem O'nun haberini verebilir. O'nun
Devletinin sağlamlığı sütunlardan dolayı değildir. O'nun doğasının varlığı mekansızlık ta yer sahibidir.

Ey şekle ve yazılı tarifle çizimlere bağımlı olan, 'O arş üzerine istiva etti'[*] ye bağlı olan; Şekil (*biçim*)
ihtimallerden ayrı olarak var olmaz (*şekil ve biçimler sebepsel ihtimallere dayalı olarak varlık
sürdürürler, Allah'ın varlığı bundan münezzehtir hakiki varlıktır bu yüzden O'nun için şekil ve biçimden
söz edilemez*), ve Ebedi olan majesteleri ile bu bağdaşmaz. Madem ki O heykeltraş idi, o zaman O
heykel değildi; 'O istiva etti' ne taht'a ne de arza. En içteki ruhundan, 'O istiva etti' demeye devam
et, fakat O'nun Zat'ının boyutlar ile sınırlanmış olduğunu düşünme;

'O istiva etti' ; Kur'an dan bir ayet olmasına karşın, 'O mekândan münezzehtir' demek imanın
gereğidir (*doğru olarak kabul edilmiş olandır*). Arş bir kapının dışındaki bir halka gibidir; O uluhiyetin
niteliklerini bilmez. Kitap'ta 'konuşmak' yazılıdır; fakat şekil ve ses ve biçim O'ndan ıraktır (*Allah
sesten ve biçimden münezzehtir*), sünnette 'Allah indi' yazılıdır; fakat sen O'nun gelip gittigini

zannetme; arş (*taht*) tan bahsedilmesinin sebebi yüceltmek (*övgü*) içindir, Ka'be'ye olan ilgi yüceltmek içindir. 'O mekândan münezzehtir' demek dinin ana esasıdır; başını salla, tam hamd için uygun bir fırsat. Hüseyin'i husumet ile takip ettiler çünkü Ali 'O mekândan münezzehtir' sözünü söyledi.

O hilka için yeryüzünü bu şekilde yarattı; bak O nasıl senin için bir barınak yaptı! Dün gök yoktu, bu gün var, tekrar yarın o olmayacak, --buna karşın baki olacak olan O'dur . Duman perdesini düreceğ önünde:--'

Enbiya [21/104]:

O gün ki Semâyı kitablar için defter dürer gibi düreceğiz evvel başladığımız gibi halkı iade edeceğiz, uhdemizde bir va'd, şübhe yok ki biz yaparız' inleyen bir nefes ver sen . Allah'ı bilenler O'nda, Ebedi (El-Ebedu) olan'da yaşadıkları vakit, onlar 'gözet/işte/bak/gör/selamla' ve 'O' diye ortadan ikiye ayrılırlar.

KURAN-I KERİM'DEN REFERANS:

[*] 'O arş üzerine istiva etti' :

Rad Suresi [13/2]:

Allah odur ki Semalara direksiz irtifa' verdi, onları görüyorsunuz, sonra Arş üzerine istivâ buyurdu ve Şems-ü Kameri teshir eyledi, her biri müsemmâ bir ecel için cereyan ediyor, emri tedbir, âyetleri tafsil eyliyor ki sizler rabbınızın likasına yakîn hasil edesiniz.

İstiva ayetlerinden bazıları için bkz. Araf [7/54], Yunus [10/3], Taha [20/5], Furkan [25/59], Secde [32/4], Hadid [57/4].

İLK SEBEP OLARAK ALLAH C.C ÜZERİNE

Zaman'ın seyri (*akışı, gidişatı, yörüngesi*) kalıp değildir bu nedenle O'nun ebedi süresi (*devamlılığı*) hasil olur, ne de tabiat O'nun ihsanının sebebidir; O'nun sözü olmaksızın, zaman ve tabiat var olamazlar, ruh bedene O'nun lütfundan ayrı olarak girmez. Bu ve şu (*ötesi bötesi*) her ikisi de muhtaç ve değersiz; şu ve bu her ikisi de ahmak ve aciz. 'Eski' ve 'yeni' O'nun Zatına uymayan sözcüklerdir; 'O' denildiğinde, 'O' Kendisinin haricinde herhangi başka varlıkları içermez. O'nun hükümranlılığı sınırlarına kadar bilinemez, O'nun tabiatı hatta başlangıcına kadar tanımlanamaz., O'nun efalleri ve O'nun tabiatı araç ve yönün ötesindedir, O'nun varlığı 'OL' (kün) un ve 'HÛ'nun üzerindedir.

Sen var olmadan evvel, senin yararına senden daha büyüğü, seni şekillendiren sebepleri bir araya getirdi, göklerin altında bir yerde Allah'ın emir ve hükmü ile dört tabiat (*akort, mizac*) hazırlandı; Ben onların bir araya gelmesinde O'nun kudretinin bir deliliyim; O'nun kudreti O'nun hikmetinin (*ilminin*) tasarımcısıdır (*ressamı, çizeri*). Senin planını kalemsiz olarak seren, onu renkler olmaksızın da tamamlayabilir; sendeki sarı, beyaz, kırmızı ve siyah değil, Allah işini resmetti ; ve sen olmaksızın kürreleri (*gök kubbeleri, katmanları*) tasarladı,

Neyden ? --havadan ve sudan ve ateşten ve topraktan. Gökler -- sarı ve siyah ve kırmızı ve beyaz renklerini daima sana bırakmayacaklar, kürreler hediyelerini tekrar geri alırlar, fakat Allah'ın eseri (*izi*) ebedi kalır, senin ana hatlarını (*taslağını*) renkler olmaksızın çizen, senin ruhunu asla senden geri almayacaktır. Onun yaratıcı kudreti ile O seni bir yükümlülük altına getirdi, rahmeti ile seni O'nun kendisini ifade eden bir "Ben" aleti yaptı. 'Ben saklı bir hazine idim; hilkat sen BEN'i bilesin diye yaratıldı', kaf ve nun dan doğru değerli bir inciye benzeyen bir göz, Yasin ile dolu bir ağız yaptı.

Kese dikme hiç ve peçeni (örtünü) yırtma; tabak yalama ve tatlı söz (*kandırmak için söylenen*) satın alma. Bütün şeyler zıtlardır, fakat Allah'ın emri ile, birlikte aynı yolda seyahat ederler, yokluk evinde hepsinin planı tüm ebediyet için Ebedi Olan (*El-Ebedu*)'ın emri ile serilir; dört öz, yedi yıldızın gayretinden doğru, planı vücuda getiren (*zahire çıkaran*) aletler (*vasıtalara*) olurlar.

De ki, Hayır ve Şer alemleri O'ndan ve O'na olmak haricinde devam edemez (*meydana gelemez*), yalnız, O'nun kendisi değildir. Bütün nesnelere, onların son biçimi ile birlikte madde temelini, ana hatlarını (*taslaklarını*) ve suretlerini O'ndan alırlar, Unsur ve Madde (*malzeme*) esaslı, dört unsuru giydiren biçim (*şekil*) ve renkler,--sınırlı ve sonlu olarak bilinen bütün şeyler, senin Allah'a yükselmen için merdivenden başka bir şey değildir.

KALBİN SAFLIĞI ÜZERİNE

O halde, herhangi bir yerde arzu (*tutku*) olmadan, yaya olarak O'na seyr etmeyi nasıl amaçlayabilirsin? Ruhunun ve dualarının Allah'a seyr ettiği ana cadde kalp aynasının cilalanmasına bağlıdır. Kalp aynası; muhalefet ve husumet ile kâfirlik ve münafıklık pasından kurtulamaz; aynanın parlaticısı senin sarsılmaz (*sadık, istikrarlı*) imanındır; tekrardan, o ne ki? O senin dininin tertemiz (*lekesiz*) saflığıdır.

Kalbinde şaşkınlık olmayana, ayna ve akseden suret aynı şey olarak belirmeyecektir; suret olarak aynada olmana rağmen aynada ki şey sen değilsin, -- sen bir, ayna da bir diğeri olduğundan dolayı. Ayna senin suretinden bi-haberdir; o ve senin suretin çok farklı şeylerdir; ayna görüntüyü ışık yardımı ile alır, ve ışık güneşten ayrılmamalıdır; --hata o zaman, aynada ve gözdedir.

Her kim ki bir perde arkasında daima kalır, onun hali baykuş ile güneşin durumu gibidir. Baykuş, güneş tarafından aciz duruma düşüyorsa (*görüşü kısıtlanıyorsa*), bu onun kendi zayıflığından ötürüdür, güneşten ötürü değildir, güneşin nuru alem boyunca yayılır, felaket (*bahtsızlık, afet, terslik*) yarasının gözünün zayıflığından gelir.

Hayalgücü (*heves*) ve his haricinde görmüyorsun, daha sınırı (*çizgiyi*), yüzeyi ve noktayı dahi bilmediğinden dolayı, bu ilim yoluna rastlarsın (*bu ilim yolu üzerinde tökezlersin, yanılırsın*), aylar ve yıllar müzakerede oyalanma ile sürer; fakat bu durumda Allah'ın insanda Hayy oluşundan doğru O'nun tecellisini bilmeyen kişinin açığa vurduğu (*dile getirdiği*) sadece ahmaklık olur.

Aynanın, yüzü yansıtmasını dilerse, onu eğik tutma ve onu aydınlık tut; sis içerisinde görülen güneş, nurunu yaymada cimrilik etmemesine rağmen, sadece cam gibi görünür, ve bir melekten daha güzel olan Yusuf'da hançer içinde şeytanın yüzüne sahip görünür. Senin hançerin hakkı batıldan ayırmayacaktır ; sana bir ayna olarak hizmet edemeyecektir.

Kendi suretini kalbinin aynasında, balçığında gördüğünden daha iyi görürsün, kendisiyle kendini prangaladığın (*aglellerinin*) zincirini kır kurtul, --zira balçığından temizlendiğin zaman hür olacaksın; balçık karanlık ve kalp aydınlık olduğundan dolayı, senin balçığın bir çöp tenekesidir ve kalbin ise bir gül bahçesi. Kalbinin aydınlığını her ne arttırırsa seni Hakk'ın kendisinin tecellisine daha yakın kılar, Ebu Bekir'in kalbinin saflığı diğerlerinden daha fazla olduğundan dolayı, kendisine özel bir tecelliyle lütfedildi.

KÖR ADAMLAR VE FİL MESELESİ ÜZERİNE

Gur ülkesinde büyük bir şehir vardı ki bu yerde bütün insanlar kördüler. Emin bir Sultan bu yerden geçti, ordusunu getirip düzlükte kamp kurdu. Onun, saltanatına hizmet için ve korku uyandırmak ve muharebede saldırı için büyük ve muhteşem bir fili vardı. İnsanlar arasında bu korkunç fili görme isteği doğmuştu, ve bir sayıda kör, ahmaklar gibi onu ziyaret ettiler, her biri onun biçim ve şeklini keşfetmek için acele ile koşuyorlardı.

Geldiler, ve gözleri görmeksizin onu el yordamı ile yokladılar, onların her biri bir uzva dokunarak bir kısım hakkında bir sanı elde ettiler, herbiri na-mümkün bir nesne fikrine sahip oldular, ve onun bu hayali hakikatine bütünüyle inandılar. Şehir halkına geri döndükleri zaman, diğerleri onların etrafını sardılar, hepsi umutla bekliyorlardı, öyle yanlışa yönlendirilmiş ve aldatılmışlardı onlar. Filin görünümü ve biçimi hakkında sordular, ve dediklerini hepsi dinlediler.

Birisi eli filin kulağına denk gelene sordu; *(eli filin kulağına değen)* dedi ki :

“Koskaca ve korkunç *(yenmesi güç)* bir şey, geniş ve kabaca ve kilim gibi yayılıyor.”

Ve eli onun hortumuna denk gelen dedi ki:

“Ben onu keşfettim *(çözdüm bu işi)*; o düz ve boru gibi ortası boş, çok berbat dehşet bir şey ve yok edici bir alet.”

Ve filin kalın ve sert bacaklarını hissededen dedi ki:

“Aklımda tutabildiğim kadarıyla, onun şekli düz tıpkı düz bir sütun gibi.”

Her biri onun bölümlerinden birisini görmüştü, ve hepsi de yanlış şekilde görmüştü. Bütünü hiç bir akıl bilmiyordu, --ilim aldanmış ahmaklara, zanla kurulmuş saçmalıklara inanan körlere asla kılavuz değildir.

İnsanlar İlahi özü bilmiyor; bu konuya filozoflar giremezler...

Gariban Not:

Sevgili kardeşim bu hikaye benzer şekillerde binlerce yıldır Hindistan masallarında ve Budist hikayelerinde anlatılmaktadır. Rumi Hz.lerinin Mesnevi'sinde de benzeri vardır. 1800 yıllarında John Godfrey isimli bir Amerikalı yazarın Hindu kaynaklarından esinlenerek yazılan bir şiirinde fil etrafındaki körlerin sayısı 6 ve yokladıkları kısımlar özetle:

1 - Yan tarafına dokunan için “Duvar”

2 - Dişlerine dokunan için “Mızrak”

3 - Hortumuna dokunan için “Yılan”

4 - Dizine dokunan için “Ağaç”

5 - Kulağına dokunan için “Yelpaze”

6 - Kuyruğuna dokunan için “Urgan”

Bu hikayenin Hakim Senai Hz.lerinin anlatışındaki güzellik konuyu ilahi öze getirişidir. Diğer yazıtlarda bu konu sadece bir bütünün farklı parçalarını yorumlayan ama bütünü göremeyenler manasıyla her alanda kullanılan hicv edici bir hikaye olarak kalmıştır...

YUKARIDAKİ MECAZ ÜZERİNE

Birisi ‘ayak’tan bahsediyor, diğeri ‘el’den, aptalca sözlerin sınırlarını zorlayarak bir diğeri ‘parmakları’ ve ‘mekan değişimi’ ve ‘inmesi’, ve O’nun bir vücut bularak gelmesi. Bir diğeri ise ilminde O’nun

'kendisinin istivasını' ve 'arşı (taht)' ve 'kürsiyi' dikkate alıyor, ve ahmak bir şekilde, 'O oturdu' ve 'O arkasına yaslandı', diye kendi saçma hayallerini boynuna çingirak yapıp bağlıyor. Birisi 'Onun vechi' der, diğeri 'Onun ayakları' ve hiç kimse ona,'Senin cismin nerde?' demez. Bütün bu konuşmadan münakaşa çıkar, ve durum kör adamlar ve fil vakasında olanlara döner.

Tenzih O Subhana ki O, 'ne' ve 'nasıl' dan münezzehtir! Nebilerin ciğerleri kan oldu. Akıl bu deyişle sakatlanır ; bilgelerin ilimleri dürülür. Hepsi kendi acizliklerini teyid ettiler; yazıklar olsun o aptallıkta ısrar edene! De ki, O mecazi bir anlatım; ona dayanma, ve ahmak kavramlardan uzaklaş. Kur'an da "...«İnandık, hepsi Rabbimizdendir.»..." [*]

[*] Ali İmran [3/7]:

Odur indiren sana bu muazzam kitabı: bunun bir kısım âyatı vardır muhkemat: onlar «ümmülkitab» ana kitab, diğeri bir takımları da müteşabihattır, amma kalblerinde bir yamukluk bulunanlar sade onun müteşabih olanlarının ardına düşerler: fitne aramak, te'vilini aramak için, halbuki onun te'vilini ancak Allah bilir, ilimde rüshu olanlar da derler ki: amenna hepsi rabbımızdan, maamafileh özü temiz olanlardan başkası düşünemez.

KULAK VERMEYENLERDEN

Anlayışlı bir adam, çok ahmak ve düşüncesiz olarak gördüğü umursamazın birisine sordu : "Sen hiç safran gördün mü yoksa sadece adını mı işittin?"

O dedi ki " Bende var ondan ve ondan bir hayli çok yemiştin, yalnız bir kez değil belki yüz kere yahut daha fazla. "

Bilge ve anlayışlı kişi "Aferin, biçare adam! Aferin sana dostum! Sen onda çiçek soğanı olduğunu da bilmiyorsun! Bu budalalığına daha ne kadar sakal sallayacaksın? [*]

[*] Sakal sallamak: Onaylamak babında kullanılmış bir deyim.

Kendi nefsini bilmeyen, bir başkasının nefsini nasıl bilecek? Sadece el ve ayağı bilen, Uluhiyeti nasıl bilir? Bunu anlamakta nebiler dahi aciz kalmış iken, neden sen ahmakça bunu anladığını iddia ediyorsun? Bu konuya dair bir kanıt getirdiğin zaman, işte o zaman imanın saf özünü bileceksin; aksi takdirde seninle iman arasında ortak olan ne var ki? Sen en iyisi mi sessiz kal, ve ahmakça konuşma. Hakiki din herkesin ayağına örgü olmadığından, bilge hep safsata (lakırdı) eder [*].

[*] Anlayabildiğim kadarıyla bu cümleden iki mana çıkabilir: 1. Bilge kişinin dediğini herkes anlayamaz ve safsata ediyor sanır. 2. Bilge kelimesi yerine "okumuş öğrenmiş kişi" diye düşünülürse bu cümlenin manası değişir dinin hakikatinden perdeli olarak öğrenip okumuş ve bilgi sahibi olmuş kişilerin hakikatten perdeli oldukları için hep saçma konuşacakları manası da çıkabilir.

YOKUŞUN (TIRMANIŞ) BASAMAKLARINDA

Nefsinin yuvasını (barınağını) cehenneme kurma,
Ne de aklının konağını aldanışa kur;

Ahmaklık ve saçmalıklar semtinde dolanma,
Ne de kibirli (faydasız, nafîle, manasız, yarasız) tahayyül evinin kapısında dolan.

Gösterişçi kendini beğenmişlikleri terk et ki bu saraya kabul izni bulasın;
Bu ebediyet konağı senin olmasına karşın, bu fanilik ikametgâhı senin yerin değildir

Bu ebediyet konağı senin için hazırlanmıştır,
-- yarının aşkı için hayatını bırak ve terket bugün.

Bu dünyanın iyisi ve kötüsü, onun aldatışı ve hakikati, Adem oğulları arasında bayağı (*rezil*) insanlar içindir [*].

[*] *Bu cümle çevirisi sorunlu idi, fakat ekledik ve şöyle algılamaktayız: Kamil insanda iyi kötü olmaz demek. Kamil insan her olanı halktan değil de HAKK'tan bilendir...*

Yüksek çatıya (*çıkmaq*) basamak çoktur,
Neden bir basamak (*adım*) ile tatmin oluyorsun (*niye çok çabuk tatmin oluyorsun*)?

İlim İlahı'nın (*El-Alim'in*) tasdiki ile, ona doğru ilk adım dinginlik (*sükûnet*) tir,
Ve ondan sonra ikinci basamağa gelirsın, hayat, suret ve maddenin irfanı (*hikmeti*).
Şu hakikati bil ki, dünya da Ademoğulları için ebedi cennete çıkan, irfan ve amelden daha iyi bir merdiven yoktur.

Hayatın irfanı (*hayatı anlamak, bilmek, bulmak, olmak, yaşamak gibi*) her iki üst ve aşağı konak (*ikametgah*) için akli güçlendirir, bu yolda çabala, ve bunda öyle yapamasan bile, bir kaybın olmayacaktır.

Miskinlik (*tembellik*) tohumunu kim ekerse,
miskinlik ona meyve olarak küfür [*] getirecektir

[*] *İngilizce de kullanılan "impiety" kelimesinin Allah'a hürmetsizlik, saygısızlık, dinsizce davranış gibi manalarında mevcut. Metnin Farsçasında hangi kelime kullanıldığını bilemiyoruz.*

Her kim ki kendisine ahmaklık ve tembellik edindi,
Onun bacakları gücünü kaybetti ve onun işi başarısızlığa uğradı
Tembellikten daha kötü bir şey daha bilmiyorum,
O Rüstem'leri bile ödleğe çevirir...
Sen iş için yaratıldın, ve senin için hazır biçilmiş bir onur kaftanı var, neden halen paçavra ile mutmainsin ki?
Neden bu çizgili Arap kumaşlarını arzulamıyorsun?
Ayın otuz günü boş durursan, ne zaman saltanat ve talih sahibi olacaksın?
Gündüz aylaklık, ve gece rahatlık (*safa*),
Sasani'lerin tahtına sen zor erişirsin.

Bil ki, sopanın sapı ile kılıcın kabzası ağlayan gözlerin nemini bilmeyen sultanlara taç ve tahttır, fakat para ve yemek ardında dolanan kişi, sıkılmış bir yumruktan evvel adi ve alçaklığa kuyruk sallar (*yaltaklanır*).

İlme sahip olan, bunun yanında dağ gibi huzura (*sükunet ve dinginliğe*) sahip olur, kaderin afetlerinden dolayı tasalanma. Huzur olmaksızın ilim (*huzursuz ilim*) yakılmamış bir mum gibidir, her ikisi birlikte arının balı gibidir, mumsuz bal asaleti simgeler, balsız mum ise sadece yakmak içindir.

Bu nesillenme ve yozluk (*bir yanda üreten bir yandan bozulan yozlaşan*) evini terk et, çukuru bırak, ve senin için kararlaştırılan evinin yolunu tut, bu kuru toz kümesinde bir serap var, ve ateş su olarak görünmekte.

Saf kalpli bir insan iki dünyayı BİR'de tevhid eder; ama aşık üç mekan (*konak*) dan BİR yapar.

ALLAH C.C'NUN HİMAYESİ VE VEKİLLİĞİ ÜZERİNE

Her kim ki etrafı ilahî yardım ile çevrelenmiştir,
Bir örümcek onun önüne ağını yayar;
Bir kertenkele onun övgüsünü beyan eder,
Bir yılan onu memnun etmeye yol arar.
Onun ayakkabısı arşın zirvesinde yürür;
Onun yakut (*lâl : kırmızı*) dudağı dünya'nın en uygun ziynetidir,
Onun ağzında zehir şeker olur;
Onun elinde bir taş mücevher olur.
Her kim ki başını bu eşığe koyar, o ayağını fani şeylerin başına koymuştur,
Bilge akıl bu şeyleri açıklamakta kudretsiz kalır (*acizdir*), bu kapıya gelmeyenlerin hepsi kudretsizdir.
Korkarım ki cahilliğin ve ahmaklığından dolayı bir gün Sırat'ta yardımsız bırakılacaksın, cahilliğin seni ateşe atacak; uyutucu marul ve gelincikleri sana nasıl ilaç gibi verdiğini gör [*].

[*] *Gelincik bitkisinin tıbben ilaç olarak hafif uyuşturucu etkisi bilinmekle beraber, Yunan mitolojisinde uyku tanrısı Hypnos'un çocuğu olan Morpheus'un insanları uyutmak için insanların başlarına gelincikten taç taktığı anlatılır. Romalılar kara sevdaya düşenlere gelincikten yaptıkları içecekleri verir ve bunun aşk acılarını dindirdiğine inanırlarmış. Biz, efsanelerinde ardında manalar olabileceğini göz önünde tutarak bu bilgiyi de buraya ekleyelim dedik.*

Birisinin yediği bir yiyecek lokmasının ortasında, çekirge, kuş ve hayvan saldırısından kurtulmuş, göğün sıcaklığını ve fırının alevini görmüş, ve senin değirmen taşın altında değişmeden kalmış bir buğday danesinin, nasıl zuhur edeceğini gördün sen. Kim korudu onu? ALLAH, ALLAH. --Mülk ve hayat ve nefes zarfında senin için koruyucu olarak O kafidir, sen O'nun hilkatindensin, bu yeterlidir.

Eğer köpek ve zincir bulursan çöl antilopunun (*gazel*) üstesinden gelebilirsin, ve senin buna olan güvenin ve samimi inancın ile sen idame ve geçime (*rızık*) dair olan endişeden hür olursun:

Sana söylüyorum, -- akıl ve muhakeme ile, sözlerim karşısında kulağının kapısını kapamayasın diye,-- Görüyorum ki senin köpek ve zincire olan güvenin Her şeyi İşiten (*Es-Semiyu*) ve Her şeyi Görene (*El-Basiru*) dair olan güveninden daha fazla, imanının nuru, bu temel üzerinde duruyorsa eğer, bir köpek ve bir demir nesnesi ile helaka (*yıkıma*) teslim edilmiş demektir...

SADAKA VERENLERİN MESELİ

Belli bir bilge ve hür fikirli kişi oğullarının gözleri önünde bir çok çuval altın dağıttı öyle ki babasının cömertliğini gördüğünde bunu onaylamayarak itiraz ile yaygarayı bastı ve dedi ki : Baba bundan benim payım nerede peki? Dedi ki, "Ey oğul, Allah'ın hazinesinde; vasiyeti icra edecek hiçbir icracı ve onu seninle bölüşecek hiç bir kimse bırakmadan senin payını ALLAH'a verdim ben, ve O sana onu geri verecektir.

O, Kendisi bizim Rızık vericimiz (*Er-Rezzak*) ve bizim Malikimizdir; her iki imanımız (*manevi yönden*) ve dünyevi mülkler yönünden de, O bize kâfi değil mi? Yaşamlarımızı Ondandır gayri tanzim eden yok ; O sana zulmetmez, --O böylelerinden (*zulmedenlerden*) değildir. O herkese yetmiş katını verir; ve O sana bir kapıyı kapatırsa eğer, on açar."

BAKIMIMIZIN SEBEBİ ÜZERİNE

Görmez misin ki (senin) varlığının başlangıcından evvel, Allah El-Alim, Tarif edilemez olan, seni rahim de halk ettiği zaman dokuz aylık süre boyunca sana rızık olarak kan verdi? Annen seni rahminde besledi, dokuz ay sonra seni doğurdu; bu destek kapısını çabucak sana kapattı O, ve sana iki daha iyi kapı ihsan etti, daha sonra seni meme ile aşına etti (*seni bundan haberdar etti*), senin için gece gündüz akan iki çeşme (*kaynak*);

Dedi ki ; ‘bu ikisinden iç, ye ve hoşgeldin, o sana yasak değil.’ İki yıl sonra o seni sütten kesti, senin için hepsi değişti; sana senin rızkını iki elin ve ayağınla Verdi, ‘onu bunlar yardımı ile al, ve bunlar ile de dilediğin yere git!’ Eğer O sana iki kapattıysa, ancak o Nur’dur, iki yerine dört kapı zuhur etmiştir, ‘Bunlar yardımı ile al, bunlar ile de galibiyete ulaş; git ve dünyanın her yerinde rızkını ara!’

Ansızın sana müstekarr (*tayin edilmiş*) zaman geldiğinde, ve dünyanın şeylerinin hepsi geçip gider, ve iki el ve ayak mevkilerinde başarısızlığa uğrarlar, sana senin bu aciz halinde O bu dördü için bir tebdil yapar. Elleri ve ayakları kabirde kapatır, ve sekiz gök senin servetin (*talihin, varlığın, zenginliğin*) olur; sana sekiz kapı açılır, huriler ve Cennetin gençleri senin önüne gelirler, bu neşe ile dilediğin her hangi bir kapıya gidip bu dünyayı hatırlamayı unutabil diye.

Ey gençlik, işitin bu sözü, ve Allah’ın nimetinden umutsuzluğa düşmeyin. Allah sana Kendisinin ilmini verdi ise ve kalbine iman koydu ise, sana verilen onur elbisesi senin düğün elbisen gibidir ki, O onu diriliş gününde senden almayacaktır. Sen ne öğrenime ne de altına sahip olmadıysan eğer, yine de bunu sahip olduğundan dolayı yoksun olmayacaksın. O seni şerefe götürecektir, rezil olmayacaksın, O sana onur verecek, hor görülmeyeceksin. Senin sahip oldukların senin nefsinin geçimini temin edemez, O sana verdikleri ile seni buna sıkıca kenetledi. Sen tekrar görmeyeceğin bir hazineyi depoluyorsun; onu Ona verseydin eğer, O onu yine sana verirdi. Ateşe altın koyarsın, o posasını yakar, bu yüzden O senin saf altınını yakar; O kötüyü yakıp kül ettiği zaman, sana iyiyi verir; talih (*varlık, servet, zenginlik, kısmet*) başını göklerden sana eğer. Ateşten daha sürekli fayda sağlayan, bu hesapta daha iyi olan, ateşi alevlendirendir, sen senin için hayrın ve şerrin ne olduğunu bilmiyorsun; O senin için senin kendinden daha iyi bir Hazinedardır. Bir dost bir yılandır, onun kapısını niye arıyorsun? Yılan senin dostundur; neden sen ondan dehşetle kaçıyorsun?

Ey “dan başka” incisinin kabuğunu arayan, elbiseyi ve hayatı “yok” kıyısında bırak; ALLAH’ın varlığı sadece var olmayı kesene meyl eder; bu seyr için gerekli olan levazım yokluktur. Fena bulana kadar şapkanı bir kenara koy, yüzünü ebedi hayat yolu üzerine koymayacaksın; hiçbirşey olursan Allah’a rastlarsın; dilencilik yolu Ona izler. Eğer talih (*varlık, zenginlik, servet*) seni ezerse, O en mükemmeli Yaratan seni yeniler. Yüksel, ve batıl misalleri bırak; bayağı tutkuları terk et, ve gel beri (*buraya gel*).

DOĞRU REHBERLİKTE

Ey derviş, aldığı her yol işaretini Allah’tan bir hediye olarak say, kendi işin olarak görme. Faydaların ihsanının musebbibi O’dur, nefse rehberlik eden O’dur, ve O onun rehberidir. Farkına var ki, sana hizmet, din ve Onun hüküm yolunda rehberlik eden Allah’ın lütfudur, senin kendi gücün değildir. Hakikat nurunun ve talimatların vericisi O’dur, O hem dünyanın Koruyucusu (*El-Muheyminu*) hem de onu Gözetendir (*Er-Rakibu*). O, anne ve babadan daha iyidir, sana Cennete doğru rehberlik edecek O’dur.

İnsanların inançsızlığından dolayı O bize dinimizi verdi; ve bizim karanlıkta net bir şekilde görmemizi sağladı. Yol gösterici olan Allah'ın lütfunu gör! Bütün halk edilen arasından O insanı Onun seçilmişti yaptı. Haşmetmeapları, erkek yahut dişiyi aydınlatmak için ne nebiye ne de veliye ihtiyacı vardır; altı prensin rehberliği için, bir kediyi nebi, bir köpeği veli yaptı. Her kim O'na gelir ve kulak verirse, kendiliğinden (*kendi kendine*) gelmez, fakat Onun rahmeti ona yol gösterir (*onu getirir*); Onun rahmeti sana sona kadar yardım edecek ve sonra gökler (*cennetler*) senin kölen olacak. Bil ki ruhu kendisine secde ettiren O'dur, tıpkı Güneş'ten doğru (*hava güneşli olduğu halde*) bulutların cömertçe yağmur vermeleri gibi.

NEFSİN TESLİMİYETİ ÜZERİNE

Dantelinin yakasının yıkanmasını ister misin?

O zaman ilk önce gömleğini çırpıcıya ver.

Gömleğini soy, çünkü Sultan'ın bahçesine giden yol üzerinde onu yırtacak olan çoktur.

Âdem'in attığı ilk adımda, onun gömleğini felaket (*dert, ızdırap*) kurdu yırttı: Kabil eziyet etmeye heveslendiği zaman, Habil gömleğini bırakıp da ölmedi mi?

İdris Cennetin kapısını gömleğini attığı zaman görmedi mi?

Allah dostu, yıldızdan ve aydan ve güneşten onların elbiselerini acımasızca yırttığı zaman, onun gecesi gün gibi parlak oldu, ve Nemrut'un ateşi bir bahçe ve gülşene döndü.

Süleyman'a bak ki o adaletinde onun umut gömleğini çırpıcıya verdi; cin ve insanlar, kuşlar ve karıncalar ve çekirgeler, Kızıldeniz'in derinliklerinden, dalların uçlarından, hepsi ona yüz gösterdiler, hepsi onun emrine boyun eğdiler; onun doğasının (nefsinin) parıltısı ruhunun ateşinde yanmış idi, gökler onun bedenini rüzgarın sırtına serdiler.

Mübarek Musa, dertle beslendiğinde, yüzünü elem ve acı ile Medyen'e döndürdü, bedensel bir çaba ile kederli kalbinden gömleğini yırtıp sıyırdı.

On yıl kadar, gaybın kapısı nefesine açılana kadar Şu'ayb'a hizmet etti.

Onun eli, keskin (*delici*) gözü gibi parlak oldu, Sinâ'nın adamlarının baş tacı oldu.

Ruh, manevî (*ruhsal*) okyanustan nefeslenince, Rabbinin rahmetini kazandı, daha seyrinin ilk safhasında gömleğini kalblerin temizleyicisine gönderdi.

O onun nefesine parlaklık verdi, O ona hatta çocuklukta iken hükümrânlık verdi.

Ebedî kudret ile, sırr da teşvik ile rahmet tecelli etti, o kendisini kaybetti; cüzzamlı beden ondan doğru, dünya üzerindeki gölge gibi tekrar karardı (*karanlık oldu*), kör göz, kürsî'nin basamakları gibi parlak (*nurlu, ışıklı*) oldu.

Her kim onun gibi ne isim ne de şöhret aramazsa, bir kavanozdan on çeşit (*yiyecek*) üretir.

Onunla olan bir taş misk gibi güzel kokulu oldu; ölü canlandı ve konuştu. Rahmeti ile kalbin ölü toprağından hayat çıktı (*bir filizin toprağı yarararak patlayarak açılması gibi*); kudreti ile bataklığın kalbini diriltti.

Mukadder olmuş kaza, dükkanları kapattığı zaman, ve Allah'ın emir eli yokluğun boşluğuna uzandığında, dünya şerr tutkular ile doluydu, pazar yeri haydutlar (*zalimler*) ve inzibatlarla doluydu.

Sonra O bu dünyaya, zulmü kaldırmak için bir vekil gönderdi, gök ortasından nefşçe çok sıcak ve vücutça saf olarak zuhur ettiği zaman, din yolunda hiçbir gömlek giymedi; öyle ise o, diyarın çırpıcılarına ne verebilirdi ki?

O bu ölümcül halden ebedî hayata geçtiğinde, o bu fâni hayatın süsü (*ziyneti*) ve ihtişamı oldu.

O'NUN BÜYÜKLÜĞÜNDE

Doğasını hilkatine gösterdiği zaman, O ne aynasına girecek ki?
Tevhidi iddia etmenin (*beyan etmenin*) sorumluluğuna (*yüküne*) herkes katlanamaz;
Tevhid beyanında bulunma tutkusunu herkes tadamaz. Her mekanda Allah'a tapılır, fakat Tapılan, her hangi bir mekan tarafından ihata edilemez (*çevrelenemez, kayıtlanamaz*).
Beraberinde inançsızlık ve antropomorfizm [*] bulunan dünyevi insan, yoldan çıkar;
Hakikat yolu üzerinde yükselen tutkularını terk etmelisin ve bu değersiz his doğasını terk etmelisin;
Mekan ve Hayat'tan çıktığın zaman, Allah'tan doğru Allah'ı görürsün.

[*] *Antropomorfizm: İnsan biçiminde putlara tapınmayı benimseyen ve Allah'ın haşa insane biçiminde düşünülmesini benimseyen, Ona insan şekli isnad eden bir insan biçimcilik inancı.*

Bu uyuşuk beden Ona nasıl ibadet edecek. Yahut Hayat ve Nefs Onu nasıl bilecek ki? Yakut madeni orada bir çakıl taşından başka bir şey değildir; nefsin irfanı orda saçmalaktan başka bir şey konuşmaz. Dilsizlik övgüdür, konuşman yetti artık, gevezelik sana elem ve zarardan başka bir şey vermeyecektir, konuşmayı bırak artık!

Onun doğası, Onu bilene ve hakiki şekilde öğrenmiş olana, 'Nasıl' ve 'Ne' ve 'öyle değil mi' ve 'Neden' gibi soruların fevkindedir. Onun yaratıcı gücü apaçık, Onun hikmetinin adaleti (*hakkı*); Onun gazabı gizlidir, Majestelerinin hüneridir. Suyun ve toprağın sureti Onun aşkı ile şaşkına dönmüştür, göz ve kalp Onun doğası ile körleşmiştir. Akıl, onun [*] kirliliğiyle, Onu görmeyi dilerken, Musa gibi, 'Göster bana' der, Resul bu ihtişamdan zuhur edince, o [*] onun kulağına der ki, 'Sana tevbe ile döndüm' [1].

[*] *Burda onun ve o zamiri dişil olarak kullanılmıştır.*

[1] *El-Araf [7/143]:*

Vaktâki Musâ mikatımıza geldi, ve rabbi onu kelâmiyle taltıyf buyurdu, ya rab! dedi: göster bana bakayım sana, buyurdu ki: beni kat'ıyyen göremezsin ve lâkin dağa bak eğer yerinde durursa demek beni göreceksin, derken rabbi dağa bir tecelli buyurunca onu un ufrâ ediverdi, Musâ da baygın düştü, sonra vaktâki ayıldı sübhansın, dedi: sana tevbe ile döndüm ve ben mü'minlerin evveliyim.

Anlayışın ile (*idrakin, fikrin ile*), Onun Varlığının doğasını keşfet o zaman! Onun bin bir ismini oku (*say*). Onun doğasının bizim bilgimiz tarafından örtülmesi (*kapsanması*) uygun olmaz, sen her ne işittiyse, O, o değildir. 'Nokta', 'çizgi' ve 'yüzey', O'nun doğasına ilişkin olarak sanki birisinin O'nun 'cismi' ve 'mesafesi' ve 'altı yüzü'nden bahsediyormuş olması gibidir; bunların üçünün Müellifi mekanın ötesindedir, bunların Halık'ı (*Yaratıcısı*) zamandan münezzehtir (*zamanla kayıtlanamaz*).

Hiçbir filozof O'nda bir kusur bilmez, O, görülmeyen alemin sırlarını bilirken; aklın tenefüs aralıklarından (*molaları, durak ve dinlenme yerleri*) ve senin kalbin üzerinde henüz taslağı biçimlenmemiş şeylerin sırlarından haberdardır O.

Kâf ve nûn sadece yazdığımız iki harftir, fakat 'Kun' nedir? İlahi emrin aracının (*aletinin, etmeninin*) tez olmasıdır (*çabukluğudur*). Eğer O ertelerse, ya da tez bir şekilde hareket ederse, o O'nun zayıflığından dolayı değildir, O'nun kızgın olması ya da kolay affeder olması O'nun nefretine bağımlı değildir. O'nun sebep olması (*meydana getirmesi, illiyeti*) ne kafirlik ne iman ile alakalıdır, ve nede O'nun doğasından haberdardır. O, ahmağın konuştuğu niteliklerden sübhandır, bilgenin diyebileceğinden daha sübhandır (*temizdir*). Akıl, her ikisi de dünyanın yüzünde topallayan, yanılma

(şaşıрма, çapraşıklık, karışıklık) ve zann dan tertip edilmiştir (meydana getirilmiştir). Farz etme (zann, sanı, varsayım) ve düşünce iyi rehber değildirler; her nerede zann ve düşünce varsa, O değildir. Zann ve düşünce (fikir) O'nun hilkatindedir; insan ve akıl O'nun yeni olgunlaşan (kemalat gösteren) bitkileridir. O'nun Doğası hakkındaki her hangi bir teyit etme (tasdik) insanın vilayeti ötesinde olduğundan dolayı, kör bir adamın annesi hakkında yaptığı bir bildiri gibidir, kör adam bir anaya sahip olduğunu bilir, fakat onun nasıl olduğunu tasavvur edemez; onun tahayyülü şeylerin nasıl olduğu, çirkinlik ve güzellik, içeri ve dışarı gibi her hangi bir kavram ve kavrayış olmaksızındır.

Böyle bunun gibi bir çift görüş dünyasında, senin O olman ve O'nun sen olması yanlış olurdu. Eğer sen O'nun değil olduğunu (olmadığını) beyan edersen, iyi olmaz; Eğer sen O'nu teyid (beyan, ispat) edersen, senin teyid (beyan, ispat) ettiğin O değil senin kendindir. Eğer sen, (O'nun var olduğunu) bilmiyorsan sen dinsizsin, ve eğer sen Onu öne sürüyor (beyan) ediyorsan O'nu sevenlerdensin. O, 'nerede' ve 'ne zaman' ın ötesinde olduğundan dolayı, O nasıl senin düşüncenin bir köşesi olabilir ki?

Yayan yolcular O'na seyr ederken,'Gör, Gör (işte, bak)!' diye kibirle haykırırlar, şahin gibi atak insanlar, boyunlarında bir gerdanlık, 'Nerede, Nerede?' deyip duran sokaktaki boynu halkalı güvercinler gibidir. Dilersen ümid et, ya da dilersen kork o zaman, El-Alim nafile hiçbir şey yaratmamıştır. O yapılmış olan ya da yapılacak olanın hepsini bilir: sen bilmiyorsun ancak bil ki O senin ağrını dindirecektir. Onun ilminde sıfır (hiç) teslimiyetten daha iyidir, öyle ki sen O'nun hikmetini ve hilmini öğrene bilesin. Hikmetinden hilkatine kaynaklar (olanaklar, vasıtalar) verdi, daha çok ihtiyacı olana daha çoktur, O hepsine kâr sağlamak ve zararı savuşturmak için uygun kaynaklar (imkanlar, vasıtalar) vermiştir . Ne gitmişse, ne gelirse, ve böyle ne var olursa alemde, gerekli idi; konuşmana ahmaklık katma, O'nun buyruklarına (emir ve talimatlarına) kabul ile bak.

KAZANILAN MÜCADELE ÜZERİNE

Hiç olmak için kendinden geçtiğin zaman, nefsinin kayışını bağla ve yola koyul, belin çevrelenmiş olarak ayağa kalktığında nefsinin başına taç yerleştirmiş oldun. O zaman ilerleme tacını nefsinin başına koy; geri çekilen ayak bataklığın dostu olsun; düşüncesiz adam bu harekete gülmesine rağmen, akıllı olan diğer bir yön (seyr) seçmez.

Her kim yüzünü Allah'a çevirmesse, onun bütün ilmi ve sahip oldukları bir put sayılır. Kim yüzünü Allah'ın huzurundan çevirirse, hakikatte ben ona insan demem; bir köpek yüz çeviren değersiz bir insandan daha iyidir, çünkü bir köpek avını araştırmadan bulmaz. Rahatlıkta yaşayan bir köpek, şişmanladığı halde, bu nedenle bir tazıdan daha faydalı değildir.

O, bir insanın Birliğe olan inancına ve onun samimiyetine bakar, fakat hipokratlık (münafıklık) aldatma ve yalan söylemeyi kabul etmez. İrfan üzerine odaklanmış göz Hakikati seçer ; heva hevese düşkün göz ise Hakikati görmez. Batıl, gözün hoşuna giden (keyif veren)dir ancak Hak olmayandır, Hakikat dünyevi düşüncelerin arasına girmez. Küfür ve iman her ikisinde çıkış noktası senin hipokrat kalbindedir ; yol uzundur çünkü ayağın erteliyor, öyle olmasaydı, O'na olan yol sadece bir adımdır, bir köle (KUL) ol ve O'nunla bir sultan olursun. Bil ki renklerin farklı isimleri yanıltıcıdır ki senin rızkın Mutlaklık ırmağında aranmalıdır. Konuşmayı bırak ve meyhaneye gel; ağır bağlarını çöz kendinden. Belki sen hakiki imanı tatmadın, hakikat ve samimiyetin yüzünü görmedin sen, sırrın ayan görülebileceğini düşündün, ve sade (ayan) gördüğün şeyler sana sırr oldu. Ben sende inanç doğruluğu görmüyorum; olsaydı eğer ben sana hakiki din zuhuru (şafağı, fecri) olurdu. Bir ahmak ve deli bir adam olmasaydın, sana hakiki iman yolunu ayan yapmış olurdu.

YOL ÜSTÜNDEKİ SEYYAHTAN

Bir insan İbrahim gibi olmalı ki Allah vasıtası ile, onun gölgesi gölgelik bir yer olabilsin; ondan korkusundan ve onun öğretimi ile alem nefes almaya cesaret eder; Allah'ın yardımı ile kuvvetli bir Musa yardımı ile Firavun yok edilir.

Aşk yolu üzerinde Allah'a seyahat edene, O'nun yanağı sabahın şafak vaktidir; (*O'ndan başka gün ile perdeyi kim yırtabilir ki ya da gece ile perdeyi kim asabilir ki?*) onun (*seyyahın*) akli dünya bağlarından kopuktur (*ayrıktır*); alemin ruhani yönetimi ona tecelli ettirilir. Kürsi onun ayakları altında bir kilim gibidir; o bir baykuştur, fakat kendisiyle bir şahini taşır. O bu mekanın efendisi (*tasarruf sahibi*) olur ve bu, Allah'ın sadık kulu; Saf Zeka yüzünü insana gösterir, ve onun vücudunu onun kendi nuru ile güzelleştirir. Allah'ın ihsanı, gölgesini onun kalbi üzerine örter; sonra o der ki, 'Gölgeyi nasıl uzatmakta?' [1] Onun nefsi Allah'ın dokunuşunu hissedince, 'Biz güneşi ona yüz gösterttik' [2]. Bütün dilsizler onun ruhundan hayatın kokusunu aldılar mı diller bulurlar.

[1-2] *El-Furkan [25/45]:*

Bakmaz mısın rabbına? Gölgeyi nasıl uzatmakta? Dilese idi elbet onu sâkin de kılardı, sonra nasıl Güneşi, ona delil kılmışız?

O'nun yolunda aşıklar ruhlarına 'Yeryüzünde bulunan her şey fanidir' [3] ayetini okurlar, gökler ve doğal dünya (*yeryüzü*) ve onun çeşitli renkleri onun algı idrakine değersiz olarak görünür. Her kim bu şaraptan yüz çevrilmişse, sen yeni bir kulak ile 'O Birdir, O'nun şeriki yoktur' haykırışlarını işiteceğin zaman, senin İsa'n boyacın olduğu halde artık delice çeşitli renkleri arzulamayasın diye, onun için onun bütün kokusu ve rengi yok olmuştur.

[3] *El-Rahman [55/26]:*

(Yer) Üzerinde bulunan her şey yok olacaktır.

Renklerden sen dilediğini alacaksın, onları bir küpe koy (*daldır*), ve onları tekrar dışarı çıkar, gerçekten dinle, ve ahmakça değil: bu söz ahmaklar için değildir, bütün bu aldatıcı renkleri birlik kúpü bir renk yapar. Sonra şimdi bir renkten olunca, hepsi O oldu, ip tek bir tele ayrıldığında ince olur.

SESSİZ OLMAK ÜZERİNE

Din yolu ne işlerdedir ne de sözlerdedir;
üzerinde sade harabeden (*ıssızlıktan*) başka bina yoktur orada.
Her kim yolu takip etmek için sessiz (*sükunette*) olursa,
onun konuşması HAYYat ve tatlılıktır;
Konuşursa, cahillikten ötürü olmayacaktır,
Ve sessizse, tembellikten dolayı olmayacaktır;
Sessiz olduğu zaman, saçmalık (*manasızlık*) düşünmez (*aklında kurmuyor, icat etmiyor*);
Konuştuğu zaman, dışarı ıvır zıvır (*değersiz*) saçmaz.

Bu ahmaklar, hırsızlar ve yankesiciler
ilimlerini cadde soygununda kullanmak için muhafaza ederler.
Görüyorsun ya, Ey Üstad,
bir çok sözlerdense sen,
kalbinde nura sahip olman kelimelere sahip olmandan daha iyidir,
sen sessiz olduğun zaman en belagatlısın (*anlamlı, en güzel konuşansın*),
ama konuşursan o zaman bir savaş komutanı gibisin.

'Kûn', iki harf içerir, her ikisinde sessizdir;
'Hû' iki harf içerir, her ikisinde sessizdir.
Şu benim sözlerimle ilgili olarak şüphe duyma;
Gözlerini aç,
Azıcık kulak ver (*dikkat et*).
Orada köpek ve taş mevcuttur;
Banyo sobası (*hamam ocağı*) ve köle;
Fakat sen bir mücevher kutusu içindeki bir mücevher gibi mükemmelsin (*fevkaledesin*).
Sultan gümüşünü günlük ihtiyaçları için kullanır,
fakat yakutunu hazine evi için saklar;
Gümüş, kendi hastalık yıldızlı (*talihsiz, bahtsız*) doğasında kötüdür,
Yakut içi kan dolu olduğundan dolayı şendir (*neşelidir*).

Barmaki ailesi [*] liberallik ve cömertliliğiyle nam kazanmışlardı;
Söylemek gerekirse onlar yakın cömertlik mensupları idiler.
Fakat kader onların yıkımını beyan etti,
onların ismi ruh gibi yok edilemez, devam eder.
Bu neslin insanları, cana yakın (*sıcak kanlı, hoş*) oldukları halde,
sinekler ve serkeşler (*maskara, ahlaksız, şehvet düşkün*) gibi edepsizlerdir (*arsız, haddini bilmez*);
Söz olarak hepsi şeker gibi tatlıdır,
fakat cömertliğe gelince, insanların kalplerini yırtarlar ve canlarını yakarlar.

O senin nefsinin senin enfüsünde süslediği zaman,
gurur (*kibir, övünç*) seni tez kızır hale getirinceye kadar,
senin önüne bir nur aynası koydu; ve sen kendine kötü göz ile nazar ettin.
O, onun adaletinin hükümlerini gün ve geceyi dengeledi,
şans ile ya da rastgele olarak değil.
Akıl sırrı bulmak için kazıp dururken, sen Aşk ovasında hedefine ulaştın.
Hakk'ı arayanın nefsi ve kalbi örtülür (*gizlenir, perdelenir*),
fakat dili hakikatte 'Enel Hakk' beyanındadır.

[*] Barmaki ailesi İran'lı meşhur bir ailedir, köklerinin Horosan'dan geldiği söylenir. Abbasilerin isyanını destekleyen bir aile idi ve Abbasi halifelerinin altında politik güç kazanmıştır. Milattan sonra 700-800'lü yıllar civarında, Harun Reşid dönemine de rast gelirler. 803 yılında Harun Reşit zamanında gözden düşmüşler ve aile bireyleri hapsedilmiştir. Cafer İbn Yahya Barmaki'nin 803 yılında, Harun Reşit'in kız kardeşi Abbasi ile ilişkiye girmek suçu ile başı vurulmuştur. Cafer, Yunan bilimlerini Bağdat'a getirmek için çalışmalar yapmış, ve halifeyi kağıt yapımı fabrikası kurulması için ikna etmiştir. Taberani ve İbni Haldun'un tarihi eserlerinde ailenin Harun Reşit'i israfta gölgede bıraktıkları söylenir. Aile bireylerinden Cafer'in 20 milyon dirhem'e bir köşk inşa ettirdiği ve babası Yahya İbn Halid'in ise köşkünün duvarlarında altın seramikle kaplı olduğu ve Harun Reşit'in Bağdat gezisinde hangi köşkü görse Barmakilere ait olduğunu öğrendiği söylenir. kaynak: wikipedia

Kaynak :

www.muhammedikul.com/showthread.php?602-HakIm-senal
www.muhammedikul.com/showthread.php?602-HakIm-senal/page2
www.muhammedikul.com/showthread.php?602-HakIm-senal/page3